

DEBATA KAO NASTAVNA METODA U PREDMETIMA DRUŠTVENO-HUMANISTIČKOG PODRUČJA

Igor Lukić, prof.

1

Stručni skup za nastavnike sociologije i politike i gospodarstva
I. gimnazija, Zagreb

26.3.2013.

ŠTO JE DEBATA?

- **formalizirana, strukturirana i argumentirana rasprava na unaprijed zadanu tezu u kojoj se sučeljavaju dvije suprotstavljene strane – afirmacijska i negacijska s točno definiranim zadacima**
 - **Afirmacija** – treba dokazati zadanu tezu nudeći za nju čvrstu argumentacijsku liniju
 - **Negacija** – treba osporiti zadanu tezu svojim argumentima i pobiti argumente afirmacije nudeći kontraargumente

ŠTO JE DEBATA?

Pripadnici nacionalnih manjina trebaju imati dvostruko pravo glasa

- **Afirmacija** – treba dokazati zadanu tezu nudeći oblikujući argumente i iznoseći dokaze zbog kojih se pripadnicima nacionalnih manjina treba omogućiti dvostruko pravo glasa
- **Negacija** – treba osporiti zadanu tezu svojim argumentima i pobiti argumente afirmacije nudeći kontraargumente koji ukazuju na negativne strane ovakvog prijedloga

ŠTO JE DEBATA?

- Dakle, **debata je:**
 - formalizirana rasprava,
 - strukturirana rasprava,
 - argumentirana rasprava,
 - na unaprijed zadanu tezu,
 - u kojoj se sučeljavaju dvije suprotstavljene strane – afirmacijska i negacijska,
 - s točno definiranim zadacima.

ŠTO JE DEBATA?

- Dakle, **debata je:**
 - formalizirana rasprava,
 - strukturirana rasprava,
 - argumentirana rasprava,
 - na unaprijed zadanu tezu,
 - u kojoj se sučeljavaju dvije suprotstavljene strane – afirmacijska i negacijska,
 - s točno definiranim zadacima.

FORMALIZIRANA RASPRAVA

FORMALIZIRANA RASPRAVA

- Debata ima svoju **formu ili forme**
 - Karl Popper vrijednosna debata – *KP debata*
 - Karl Popper policy debata – *KPP debata*
 - World schools debata – *WS debata*
 - British Parliamentary Debate – *BP debata*
 - Oxford Debate
 - Lincoln-Douglas Debate
 - Impromptu Debate
 - Paris-style debating
 - ...

FORMALIZIRANA RASPRAVA

- Debata ima svoju **formu ili forme**
 - Karl Popper vrijednosna debata – KP debata
 - Karl Popper policy debata – KPP debata
 - World schools debata – WS debata
 - British Parliamentary Debate – BP debata
 - Oxford Debate
 - Lincoln-Douglas Debate
 - Impromptu Debate
 - Paris-style debating
 - ...

FORMALIZIRANA RASPRAVA

Karl Popper vrijednosna debata

- prvi format debate koji se počeo koristiti u Hrvatskoj
- 6 govornika, po tri u svakoj ekipi (afirmacija + negacija)
- debata u ovom formatu traje ukupno 60 minuta, a sastoji se od **govora** pojedinih govornika te **unakrsnih ispitivanja** u kojima se susreću članovi suprotstavljenih ekipa
- ekipe se sukobljavaju oko neke teme npr. *smrtne kazne* pri čemu svaka strana pokušava opravdati svoj stav prema smrtnoj kazni sa svog vrijednosnog stajališta
- afirmacijska strana mora obraniti svoju argumentaciju dok negacija mora dokazati da afirmacijski argumenti ne stoje
- negacija također mora obraniti svoje argumente koje afirmacija napada
- sudac odlučuje koja je ekipa bolje obranila svoje vrijednosti i u većoj mjeri dokazala kako argumenti suprotne strane ne stoje

FORMALIZIRANA RASPRAVA

Karl Popper vrijednosna debata

Primjeri teza

Bračna jednakost bi trebala biti ustavno pravo svih građana

Treba zabraniti supkulture koje predstavljaju prijetnju javnom redu i miru

Izravna demokracija je bolja od neizravne

FORMALIZIRANA RASPRAVA

Karl Popper policy debata

- 6 govornika, po tri u svakoj ekipi (afirmacija + negacija)
- debata i u ovom formatu traje ukupno 60 minuta te se sastoji od **govora** pojedinih govornika te **unakrsnih ispitivanja** u kojima se susreću članovi suprotstavljenih ekipa
- za razliku od prethodnog formata, ovdje se ne debatira o temeljnim vrijednostima, već o prijedlozima za rješenje pojedinih problema
- afirmacija u ovoj vrsti debate unutar teze pronalazi problem koji onda mora riješiti sa suvislim i provedivim planom koji mora obraniti
- negacija mora ili dokazati kako afirmacijski plan nije dobar ili može iznijeti svoj plan (kontraplan) i dokazati da je on bolji
- sudac odlučuje koja je ekipa bolje obranila svoj plan i u većoj mjeri dokazala kako prijedlozi suprotne strane no stoje

FORMALIZIRANA RASPRAVA

Karl Popper policy debata

Primjeri teza

RH treba uložiti više napora u zaštiti ljudskih prava

Treba osnovati globalnu državu

Treba reformirati izborni sustav

FORMALIZIRANA RASPRAVA

World schools debate

- format je mješavina elemenata parlamentarne debate i Karl Popper formata
- strana koja brani tezu zove se propozicija, a strana koja negira tezu zove se opozicija
- u debati svaka strana drži četiri govora,
- nema unakrsnih ispitivanja, a umjesto njih svaka strana tijekom svojih govora mora dozvoliti barem 6 pitanja suprotne strane
- prva tri govora svake ekipe traju 8 minuta, a jedan član ekipe drži 4 minute završnog govora
- debata traje ukupno oko 60 minuta
- svaka ekipa ima 3 do 5 članova (3 govornika i 2 moguće zamjene) i oni se za mjesta mogu mijenjati
- veći je naglasak na dokazivanju rečenog pomoću primjera, ali se raspravlja i o vrijednostima i o planu koji ekipa predlaže ovisno o temi i strategiji koju je propozicijska ekipa odabrala

FORMALIZIRANA RASPRAVA

World schools debata

Primjeri teza

RH bi trebala biti više socijalna država

Škole bi trebale vršiti veću odgojnu funkciju

EU bi trebala promijeniti politiku proširenja

FORMALIZIRANA RASPRAVA

Koja je razlika između debate i *Parlaonice* ili obične rasprave?

- format, struktura i zadaci sudionika su točno definirani
- u debati sugovornici ne upadaju jedni drugima u riječ, ne drže duge monologe, ne mijenjaju temu o kojoj govore...
- stavove je potrebno obrazložiti na racionalan način ne oslanjajući se na osobna uvjerenja i vjerovanja ili pak na anegdotalne dokaze
- u debati se raspravlja objektivno, odnosno argumentirano
- za debatu su potrebni dobra priprema i istraživanje
- debata omogućuje da se na organiziran i civiliziran način raspravlja o određenim idejama

FORMALIZIRANA RASPRAVA

Debata u nastavi

- Nijedan od prikazanih formata ne odgovara uvjetima u nastavi
- Prijedlog novog formata:

DN debata

Debata u nastavi

DN DEBATA - FORMA

- sučeljavaju se 2 ekipe – afirmacijska i negacijska
- debata se sastoji od 6 govora – 3 afirmacijska i 3 negacijska
- debata se sastoji i od 2 unakrsna ispitivanja (*cross examination* ili *cross-ex*)
- trajanje govora i *cross-exa* iznosi cca. 25 minuta
- aktivno sudjeluje cijeli razred: 6 govornika, 1 mjerac vremena, ostatak razreda su suci i postavljajući pitanja
- cijeli je nastavni sat potrebno posvetiti debati

DN DEBATA - FORMA

- **Zadaci afirmacijske i negacijske ekipe**
 1. Na unaprijed zadanu tezu pripremiti svoje stajalište – istražiti područje teze ponavljajući gradivo i dodatno pretražujući Internet i druge izvore
 2. Pripremiti argumente (*case*), pitanja za suparničku ekipu i dokaze za vlastite argumente
 3. Pripremiti i isprobati govore
 4. Tijekom debate uz poštivanje strukture debate i kroz argumente dokazati / osporiti zadanu tezu

ŠTO JE DEBATA?

- Dakle, **debata je:**
 - formalizirana rasprava,
 - strukturirana rasprava,
 - argumentirana rasprava,
 - na unaprijed zadanu tezu,
 - u kojoj se sučeljavaju dvije suprotstavljene strane – afirmacijska i negacijska,
 - s točno definiranim zadacima.

ŠTO JE DEBATA?

- Dakle, **debata je:**
 - formalizirana rasprava,
 - **strukturirana rasprava,**
 - argumentirana rasprava,
 - na unaprijed zadanu tezu,
 - u kojoj se sučeljavaju dvije suprotstavljene strane – afirmacijska i negacijska,
 - s točno definiranim zadacima.

STRUKTURIRANA RASPRAVA

STRUKTURIRANA RASPRAVA

- debata ima svoju **strukturu, pravila i tijek**
 - **struktura DN debate**
 1. 6 govora – 3 afirmacijska i 3 negacijska
 2. unakrsna ispitivanja – jedno s afirmacijske strane upućeno negacijskoj i obratno
 3. otvorena rasprava
 4. donošenje presude i ocjenjivanje

STRUKTURIRANA RASPRAVA

- **tijek DN debate**

1. A1 govor (prvi afirmacijski govor) – 3 minute
2. A → N unakrsno ispitivanje – 3 minute
3. N1 govor (prvi negacijski govor) – 3 minute
4. N → A unakrsno ispitivanje – 3 minute
5. A2 govor (drugi afirmacijski govor) – 3 minute
6. N2 govor (drugi negacijski govor) – 3 minute
7. A3 govor (treći afirmacijski govor) – 3 minute
8. N3 govor (treći negacijski govor) – 3 minute
9. Otvorena rasprava – 10 minuta
10. Donošenje presude i ocjenjivanje – 5 minuta

Ukupno: **cca. 40 minuta**

STRUKTURIRANA RASPRAVA

- **pravila DN debate**

1. U debati sudjeluje 6 debatanata (3+3) i jedan mjerac vremena.
2. Ostatak učenika u razredu tijekom debate bilježi pitanja koja žele postaviti debatantima za vrijeme otvorene rasprave i odlučuje o pobjedniku debate.
3. Učenici koji sudjeluju u debati trebaju unaprijed pripremiti stajalište svoje skupine (*case*) i predati ga nastavniku najkasnije 7 dana prije debate.
4. Nastavnik pregledava smislenost i primjerenost argumenata oba *casea*, ali ne intervenira u *case* osim ako nije baš nužno.
5. Debatanti trebaju poštivati tijekom i vremenski okvir debate.
6. U pojedinom govoru trebaju se iznositi sadržaji predviđeni za taj govor. Po završetku govora u načelu se izvodi debatni pljesak.

STRUKTURIRANA RASPRAVA

- **pravila DN debate**

7. Nakon trećeg negacijskog govora započinje otvorena rasprava u kojoj svi učenici i nastavnik mogu debatantima postavljati pitanja.
8. Tijekom debate zabranjeno je laganje i iznošenje lažnih dokaza.
9. Učenici se trebaju pristojno odnositi jedni prema drugima te raspravljati bez svađanja i vrijeđanja.
10. Nastavnik može, ali ne mora ocjenjivati debatu. Ako je ocjenjuje, prije prve debate treba jasno objasniti kriterije ocjenjivanja. Pobjeda u debati ne bi smjela biti kriterij ocjenjivanja.
11. Učenici trebaju objektivno procijeniti koja je ekipa po njihovom mišljenju bila bolja i svoj glas dati javno.

ŠTO JE DEBATA?

- Dakle, **debata je:**
 - formalizirana rasprava,
 - strukturirana rasprava,
 - argumentirana rasprava,
 - na unaprijed zadanu tezu,
 - u kojoj se sučeljavaju dvije suprotstavljene strane – afirmacijska i negacijska,
 - s točno definiranim zadacima.

ŠTO JE DEBATA?

- Dakle, **debata je:**
 - formalizirana rasprava,
 - strukturirana rasprava,
 - argumentirana rasprava,
 - na unaprijed zadanu tezu,
 - u kojoj se sučeljavaju dvije suprotstavljene strane – afirmacijska i negacijska,
 - s točno definiranim zadacima.

ZADACI EKIPA I GOVORNIKA

ZADACI EKIPA I GOVORNIKA

Afirmacijska ekipa

Dokazati tezu koristeći znanje s nastave za oblikovanje argumenata

Negacijska ekipa

Osporiti tezu koristeći znanje s nastave za oblikovanje argumenata i pobiti argumente afirmacije

ZADACI EKIPA I GOVORNIKA

A1 govor

3 minute

1. Predstaviti tezu
2. Definirati ključne pojmove teze
3. Iznijeti argumente i dokaze afirmacijske skupine
4. Iskazati temeljnu vrijednost na koju se afirmacija kao skupina poziva
5. Napraviti logičke poveznice – *kako se izneseni argument temelji na iznesenoj vrijednosti i kako dokazuje zadanu tezu?*

ZADACI EKIPA I GOVORNIKA

A1 govor *Primjer*

1. Teza: *Treba uvesti smrtnu kaznu*

2. Definicija ključnih pojmova

Smrtna kazna – zakonska metoda kažnjavanja počinitelja teških kaznenih djela usmrćivanjem počinitelja

Uvesti smrtnu kaznu – integrirati ju u Ustav i zakone, osigurati uvjete njena izricanja i provedbe, definirati načine provedbe

3. Iznijeti argumente afirmacijske skupine

1. Zaštita konstituirajućih vrijednosti društva

Temeljna vrijednost je zaštita društva. Počinitelji najtežih kaznenih djela predstavljaju prijetnju temeljnim vrijednostima društva i društvenoj stabilnosti. Država si ne smije dopustiti takvu vrstu prijetnje i treba zaštititi svoje vrijednosti na najbolji mogući način, a to je eliminacijom prijetnji– usmrćivanjem počinitelja najtežih kaznenih djela.

ZADACI EKIPA I GOVORNIKA

2. Sprječavanje drugih teških kaznenih djela

Poučeni kaznom izrečenom počiniteljima najtežih kaznenih djela, potencijalni počinitelji novih kaznenih djela će “dvaput razmisliti” hoće li se ili ne upuštati u počinjenje takvih djela pa će tako doći do smanjenja teških zločina.

4. Iskazati temeljnu vrijednost: **ZAŠTITA DRUŠTVA**

Temeljna vrijednost je zaštita društva i države od počinitelja najtežih kaznenih djela, a ona se postiže upravo uvođenjem smrtne kazne.

5. Napraviti logičke poveznice

Temeljna vrijednost države je zaštita same sebe i svog društva.

Država treba koristiti adekvatne metode zaštite sebe i društva.

Smrtna kazna je adekvatna metoda zaštite države i društva od počinitelja najtežih kaznenih djela.

Dakle, država treba uvesti smrtnu kaznu.

ZADACI EKIPA I GOVORNIKA

Unakrsno ispitivanje

N → A

3 minute

1. Bilo koji član negacijske skupine može postaviti pitanje bilo kojem članu afirmacijske skupine
2. Afirmacijska skupina mora odgovoriti na pitanje konkretno, bez protupitanja, ili se na lukav način treba izvući iz nastale situacije
3. Pitanja trebaju biti pametno postavljena, odnosno takva da protivnik pokuša natjerati svog sugovornika u ispitivanju da prizna neku slabost vlastitog stajališta
4. Pitanja mogu biti usmjerena i na pojašnjenje određenih dijelova A1 govora, npr. defincija, temeljne vrijednosti ili argumenata
5. Ostatak učenika iz razreda zapisuje pitanja i moći će ih postaviti za vrijeme otvorene rasprave

ZADACI EKIPA I GOVORNIKA

N1 govor

3 minute

1. Izraziti neslaganje ekipe s tezom
2. Prihvatiti definicije afirmacije ili uvesti vlastite ako afirmacijske nisu objektivne
3. Iznijeti argumente i dokaze negacijske skupine
4. Iskazati temeljnu vrijednost na koju se negacija kao skupina poziva
5. Napraviti logičke poveznice – *kako se izneseni argument temelji na iznesenoj vrijednosti i kako osporava zadanu tezu?*

ZADACI EKIPA I GOVORNIKA

N1 govor *Primjer*

1. Teza: *Treba uvesti smrtnu kaznu*

2. Definicija ključnih pojmova – *negacija se slaže*

Smrtna kazna – zakonska metoda kažnjavanja počinitelja teških kaznenih djela usmrćivanjem počinitelja

Uvesti smrtnu kaznu – integrirati ju u Ustav i zakone, osigurati uvjete njena izricanja i provedbe, definirati načine provedbe

3. Iznijeti argumente negacijske skupine

1. Neotuđivost prava na život

Pravo na život je temeljno ljudsko pravo i ono ni pod kojim uvjetima ne smije niti jednom građaninu biti oduzeto. Ukoliko država uvede smrtnu kaznu, ona ulazi u ulogu egzekutora, odnosno preuzima ulogu počinitelja najtežeg kaznenog djela – oduzimanja života.

ZADACI EKIPA I GOVORNIKA

2. Mogućnost pogreške

Povijest poznaje mnoge slučajeve (navesti par primjera, tj. dokaza) u kojima su osobe osuđene za počinjenje kaznenih djela, a kasnije se je dokazala njihova nevinost. Država ne smije preuzimati na sebe takav rizik i mogućnost pogreške.

4. Iskazati temeljnu vrijednost: **PRAVO NA ŽIVOT**

Temeljna vrijednost je zaštita prava na život. Svako ljudsko biće ima pravo na život pa se tako i počinitelje najtežih kaznenih djela treba kažnjavati doživotnim zatvorom ili prislinim radom za dobrobit države, a nikako oskrnućem temeljne vrijednosti svih društava – prava na život.

5. Napraviti logičke poveznice

Temeljna vrijednost svakog društva je pravo na život svojih građana.

Država ni u kojem slučaju ne smije kršiti svoje temeljne vrijednosti.

Smrtna kazna predstavlja kršenje prava na život i kršenje temeljnih vrijednosti društva.

Dakle, država ne treba uvesti smrtnu kaznu.

ZADACI EKIPA I GOVORNIKA

Unakrsno ispitivanje

N → A

3 minute

1. Bilo koji član negacijske skupine može postaviti pitanje bilo kojem članu afirmacijske skupine
2. Afirmacijska skupina mora odgovoriti na pitanje konkretno, bez protupitanja, ili se na lukav način treba izvući iz nastale situacije
3. Pitanja trebaju biti pametno postavljena, odnosno takva da protivnik pokuša natjerati svog sugovornika u ispitivanju da prizna neku slabost vlastitog stajališta
4. Pitanja mogu biti usmjerena i na pojašnjenje određenih dijelova A1 govora, npr. defincija, temeljne vrijednosti ili argumenata
5. Ostatak učenika iz razreda zapisuje pitanja i moći će ih postaviti za vrijeme otvorene rasprave

ZADACI EKIPA I GOVORNIKA

A2 govor

3 minute

1. Prvi zadatak je odgovoriti na *case* negacije, odnosno na one argumente koji su u direktnom sukobu (*clashu*) s argumentima afirmacije.
2. Drugi zadatak je ojačati vlastito stajalište dodatno obrazlažući argumente, temeljne vrijednosti i logičke poveznice. Pritom je važno iskoristiti rezultate unakrsnog ispitivanja.
3. Iznijeti dokaze (*evidence*) koji idu u prilog afirmacijskim argumentima

ZADACI EKIPA I GOVORNIKA

A2 govor

Primjer

1. *Pravo na život* (negacija) – *zaštita društva* (afirmacija).
2. Mogućnost pogreške ne postoji uz moderne znanstvene metode istrage počinitelja najtežih kaznenih djela.
3. Dodatno obrazložiti temeljnu vrijednost na koju se afirmacija poziva, dovesti ju u vezu s argumentima i pokazati kako argumenti dokazuju tezu.
4. Priložiti statističke podatke o manjoj stopi počinjenja teških kaznenih djela u zemljama koje provode smrtnu kaznu.

ZADACI EKIPA I GOVORNIKA

N2 govor

3 minute

1. Prvi zadatak je odgovoriti na napad afirmacije, odnosno na one argumente koji su u direktnom sukobu (*clashu*) s argumentima suprotne strane. Ojačati napad u odnosu na N1 govor.
2. Drugi zadatak je ojačati vlastito stajalište dodatno obrazlažući argumente, temeljne vrijednosti i logičke poveznice. Pritom je važno iskoristiti rezultate unakrsnog ispitivanja.
3. Iznijeti dokaze (*evidence*) koji idu u prilog negacijskim argumentima.

ZADACI EKIPA I GOVORNIKA

A3 govor

3 minute

1. Istaknuti glavno stajalište afirmacijske skupine o tezi.
2. U nekoliko rečenica istaknuti što je afirmacija kroz prethodna dva govora uspjela dokazati i obraniti u svom *caseu*, a što je uspjela pobiti u *caseu* negacije.
3. U nekoliko rečenica iznijeti zaključak s afirmacijske strane i ponuditi odgovor na pitanje: *Zbog čega bi afirmacijska strana trebala pobijediti u debati?*

ZADACI EKIPA I GOVORNIKA

N3 govor

3 minute

1. Istaknuti glavno stajalište negacijske skupine o tezi.
2. U nekoliko rečenica istaknuti što je negacija kroz prethodna dva govora uspjela pobiti od afirmacijskog *casea* i što je uspjela dokazati od svog *casea*.
3. U nekoliko rečenica iznijeti zaključak s negacijske strane i ponuditi odgovor na pitanje: *Zbog čega bi negacijska strana trebala pobijediti u debati?*

ZADACI EKIPA I GOVORNIKA

Mjerač vremena

Angažiran tijekom cijele debate

1. Ne sudjeluje aktivno niti u jednoj fazi debate (priprema *casea*, održavanje govora, unakrsnog ispitivanja...), ali može sudjelovati u otvorenoj raspravi.
2. On je *tehnička podrška*, odnosno učenik koji govornicima ukazuje na vrijeme koje mu je preostalo do kraja govora ili unakrsnog ispitivanja. Smije se na satu služiti mobitelom.
3. Oznake koje pokazuje su: “3 minute do kraja”, “2 minute do kraja”, “1 minuta do kraja”, “1/2 minute do kraja”, “10 sekundi do kraja”, “kraj”

ZADACI EKIPA I GOVORNIKA

Otvorena rasprava

10 minuta

- započinje nakon N3 govora
- dio debate u kojem je potrebno angažirati ostatak razreda
- postavljaju se pitanja koja su bila zapisivana tijekom debate, a koja će učenicima pomoći da donesu svoju odluku
- bilo tko iz razreda (učenik ili nastavnik) može postaviti pitanje bilo kojem debatantu
- nastavnik je moderator rasprave što znači da daje mogućnost postavljanja pitanja zainteresiranom učeniku
- ukoliko razred nije motiviran za postavljanje pitanja, nastavnik ga prvi postavlja i potiče raspravu

ZADACI EKIPA I GOVORNIKA

Donošenje presude i ocjenjivanje

5 minuta

- učenici prema jasno definiranim kriterijima jedan po jedan javno daju svoj glas ili afirmacijskoj ili negacijskoj strani
- svoj glas može dati i nastavnik
- mjerač vremena na ploči zbraja glasove
- pobjedu odnosi ekipa s većim brojem glasova
- nastavnik govori i obrazlaže ocjene za pojedinog debatanta ili učenika iz publike koji je vrlo aktivno sudjelovao u raspravi

ŠTO JE DEBATA?

- Dakle, **debata je:**
 - formalizirana rasprava,
 - strukturirana rasprava,
 - argumentirana rasprava,
 - na unaprijed zadanu tezu,
 - u kojoj se sučeljavaju dvije suprotstavljene strane – afirmacijska i negacijska,
 - s točno definiranim zadacima.

ŠTO JE DEBATA?

- Dakle, **debata je:**
 - formalizirana rasprava,
 - strukturirana rasprava,
 - argumentirana rasprava,
 - **na unaprijed zadanu tezu,**
 - u kojoj se sučeljavaju dvije suprotstavljene strane – afirmacijska i negacijska,
 - s točno definiranim zadacima.

PREDUVJETI ZA DEBATU

PREDUVJETI ZA DEBATU

Predstavljanje debate kao nastavne metode

- učenicima održati prezentaciju o teoriji debate
- angažirati školski debatni klub da održi prezentacijsku debatu
- kontaktirati *Hrvatsko debatno društvo* (www.hdd.hr) za podršku

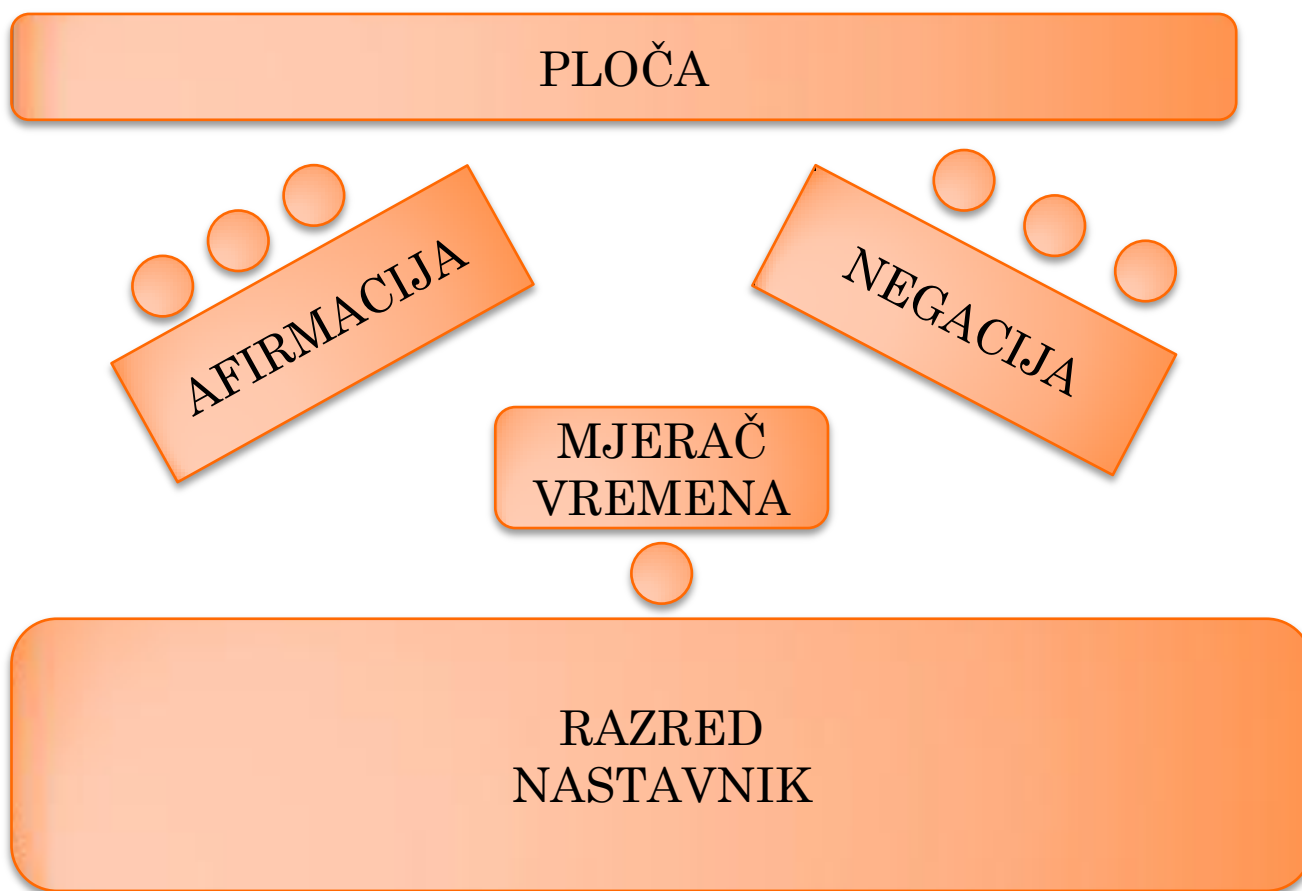
PREDUVJETI ZA DEBATU

Odabir učenika

- govornici u debati – 6 aktivno uključenih učenika
- prosječan razred – 5-6 debata kroz nastavnu godinu
- prve debate – učenici koji imaju debatno iskustvo ili koji su izrazito aktivni na nastavi i imaju konstruktivan odnos prema radnim zadacima
- dodatna pomoć prvim debatantima u izradi casea i govora
- ukoliko postoje učenici koji izričito odbijaju sudjelovati radi straha od javnog nastupa ili iz nekog drugog razloga, dodijeliti im drugi zadatak (mjerač vremena, referat, esej na tezu debate i sl.)

PREDUVJETI ZA DEBATU

Priprema učionice

PREDUVJETI ZA DEBATU

Kada posvetiti sat debati?

- nastava etike, vjeronauka, sociologije, PIG-a, zdravstvenog odgoja, građanskog odgoja, filozofije, povijesti, stranog jezika...
- nakon obrađene veće nastavne cjeline, pogotovo one u kojoj je bila naglašena korelacija između predmeta etika, sociologija, PIG, građanski odgoj, zdravstveni odgoj...
- nakon nastavne jedinice u kojoj se određenom problemu pristupalo iz različitih (suprotstavljenih) stajališta

PREDUVJETI ZA DEBATU

Kako odabrati tezu?

- treba biti moguće dokazati ju i osporiti ju (Globalizacija je proces povezivanja, komunikacije i međusobne ovisnosti naroda u različitim oblastima → Globalizacija uništava nacionalni identitet)
- najbolje je birati teze o kojima se može govoriti iz različitih perspektiva, koje u sebi nose moralnu dilemu ili sukob vrijednosti
- teza uvijek treba biti pozitivno formulirana
(RH ne treba ući u EU → Treba zaustaviti proces integracije Hrvatske EU)
- teza treba biti zanimljiva – nakon predstavljanja debate sastaviti prijedlog teza i zadati učenicima za DZ osmišljavanje nekoliko teza

PREDUVJETI ZA DEBATU

Izrada *casea* i priprema debate

- objaviti tezu debate, odabrati debatante, odrediti im strane u debati, i imenovati mjerača vremena
- dati ekipama rok za predaju *casea*
- uputiti učenike na lekcije iz udžbenika, teme obrađene na satu, dodatne izvore na internetu i druge izvore
- biti dostupan putem e-maila ili na drugi način za asistenciju učenicima u pripremi *casea*
- pregledati *case* kako bi se osigurala primjerenost sadržaja

PREDUVJETI ZA DEBATU

Objašnjenje kriterija ocjenjivanja

- individualan odabir nastavnika
- prije prve debate reći što i kako će se ocjenjivati u debati
- kod davanja ocjene ili ocjena iste uvijek ukratko obrazložiti
- kroz debatu učenici pokazuju naprednu razinu usvojenosti sadržaja obrađenog na satu – ocjena govora pojedinog debatanta ili *casea* na razini skupine
- obaveza nadogradnje elementarnog znanja – istraživanje, priprema argumenata i kontraargumenata, povezivanje, sintetiziranje, konceptualno znanje, proceduralno znanje, korelacije između školskih predmeta

PREDUVJETI ZA DEBATU

Primjer ocjenjivanja Nastava etike

- učenici dobivaju 2 ocjene:
 1. **Usvojenost sadržaja** – proizlazi iz razine znanja iskazane kroz govor, unakrsno ispitivanje i analizirani *case* (reprodukcija sadržaja ili razumijevanje s povezivanjem, dodatno znanje u odnosu na obrađeno na nastavi, korištenje pojmova, povezivanje s drugim predmetima i društvenom svakodnevnicom, pravilna uporaba pojmova i koncepata, etička analiza pojedinog problema)
 2. **Primjena usvojenih sadržaja** – proizlazi iz kvalitete učenikova govora (argumentacija, prezentacija, organizacija) i odnosa prema debati
- moguće je ocijeniti i učenike koji su postavljali pitanja te se iskazali u raspravi

PREDUVJETI ZA DEBATU

Donošenje presude – upute za razred

- objektivna prosudba: *je li afirmacija kroz svoj case i govore uspjela dokazati tezu, odnosno je li negacija kroz svoj case i govore uspjela pobiti afirmacijske argumente i kroz vlastite osporiti tezu?*
- *kakva je bila kvaliteta govora pojedine skupine – argumentacija, organizacija i prezentacija govora?*
- ne suditi prema osobnim stavovima o tezi ili po načelu “kolegijalnosti” – važnost obrazlaganja ocjene

ŠTO JE DEBATA?

- Dakle, **debata je:**
 - formalizirana rasprava,
 - strukturirana rasprava,
 - argumentirana rasprava,
 - na unaprijed zadanu tezu,
 - u kojoj se sučeljavaju dvije suprotstavljene strane – afirmacijska i negacijska,
 - s točno definiranim zadacima.

ŠTO JE DEBATA?

- Dakle, **debata je:**

- formalizirana rasprava,
- strukturirana rasprava,
- **argumentirana rasprava,**
- na unaprijed zadanu tezu,
- u kojoj se sučeljavaju dvije suprotstavljene strane – afirmacijska i negacijska,
- s točno definiranim zadacima.

ARGUMENT

- izjava ili niz izjava koje se smatra razlogom za dokazivanje ili opravdanje neke tvrdnje
- za oblikovanje dobrog argumenta potrebni su: dobro poznavanje nastavnog sadržaja, dobra opća informiranost o tezi, poznavanje logičkih zakona
- upravo se kroz oblikovanje argumenta vidi razina učenikove sposobnosti analize i rješavanja kompleksnih problema te povezivanja vlastitog mišljenja s gradivom i obrazlaganja istog na logički smislen način
- debata omogućuje visok stupanj kritičkog mišljenja te potiče na oblikovanje argumenta za svaki stav

ARGUMENT

PRIMJER ARGUMENTACIJE

Dokaz: Neopravdanost smrtne kazne

1. Pravo na život temeljno je ljudsko pravo svakog živog bića.
2. Počinitelji teških kaznenih djela su živa bića.
3. Pravo na život temeljno je ljudsko pravo počinitelja teških kaznenih djela.
4. Država ne smije ugrožavati temeljna ljudska prava svojih građana.
5. Smrtna kazna predstavlja smišljeno i ciljano usmrćivanje osobe, odnosno oduzimanje prava na život.
6. Država ne smije provoditi smrtnu kaznu.

ZAŠTO UVESTI DEBATU U NASTAVU?

DEBATA U NASTAVI

- potiče kritičko mišljenje i oblikovanje argumentiranih stavova nasuprot pukog *mišljenja o nečemu* (poticati zastupanje u debati one strane koju učenik osobno ne zastupa)
- potiče analitičko mišljenje – razlučivanje bitnog od nebitnog, uočavanje i razlučivanje uzročno-posljedičnih veza, povezivanje kompleksnog sadržaja...
- omogućava učenicima razumijevanje strukture argumentiranja, dokazivanja, potkrepljivanja i pobijanja argumenata te njihovu primjenu u praksi
- jača komunikacijske vještine (aktivno slušanje i aktivno govorništvo), organizacijske vještine (pravilno i precizno artikuliranje govora i vođenja bilješki) i prezentacijske vještine (umijeće javnog nastupa, samopouzdanje)

DEBATA U NASTAVI

- potiče društvene vještine (dodatno povezuje učenike međusobno i učenike s nastavnikom)
- potiče timski rad
- potiče na mirno rješavanje problema argumentiranom raspravom umjesto sukobom
- potiče razvijanje tolerancije, samosvijesti i odgovornosti
- značajno utječe na proširivanje i povezivanje znanja iz različitih područja o kojima se debatira
- podiže kvalitetu nastave na višu razinu
- utječe na kvalitetu radne atmosfere
- nadograđuje profesionalni profil nastavnika...

DODATNE INFORMACIJE O DEBATI

JOŠ O DEBATI...

- *Hrvatsko debatno društvo*

www.hdd.hr

- nevladina i neprofitna udruga usmjerena na edukaciju mladih čije se sposobnosti pokušavaju oplemeniti znanjima i vještinama vezanima za komunikaciju, javnu prezentaciju, organizirano razmišljanje, preuzimanje inicijative, organiziranje vlastitog vremena te mnoge druge kompetencije koje u današnjem svijetu čine osnovu uspješnog rada, razmišljanja i života

HVALA NA POZORNOSTI!
PITANJA?

RADIONICA

KAKO ODABRATI TEZU DEBATE?

PRIMJERI TEZA

PRIJEDLOG TEZA ZA NASTAVU SOCIOLOGIJE

- Kulturni relativizam predstavlja prepreku realizaciji univerzalnih ljudskih prava
- Treba zabraniti supkulture koje predstavljaju prijetnju javnom redu i miru
- Engleski jezik bi trebao biti drugi službeni jezik svih država
- Moderan odgoj je bolji od tradicionalnoga
- Kršenje društvenih normi je opravdano dok god nikoga ne ugrožava
- Opravdano je koristiti javni položaj za ostvarivanje osobne koristi
- Sve države svijeta trebaju uvesti ropstvo kao način kažnjavanja najtežih kaznenih djela
- Komunističko društvo bolje je jamstvo za društvenu jednakost od liberalnoga

PRIJEDLOG TEZA ZA NASTAVU SOCIOLOGIJE

- Zapadna društva trebaju legalizirati poligamiju
- Istospolni parovi trebaju imati jednaka bračna prava kao heteroseksualni
- Brak je zastarjela institucija
- Obrazovanje treba biti jednako dostupno svima pod jednakim uvjetima
- Religijska država je bolja od svjetovne
- Treba zabraniti fundamentalistički usmjerene religije i zajednice
- Država treba ukinuti financiranje političkih stranaka
- Građani trebaju imati pravo rušenja vlade
- Članovi vlade trebaju kazneno odgovarati za dovođenje države u ekonomsku krizu

PRIJEDLOG TEZA ZA NASTAVU SOCIOLOGIJE

- Maksimalno dozvoljeno radno vrijeme treba iznositi 4h
- Transnacionalne korporacije potiču otuđenje rada
- Život u ruralnim sredinama je kvalitetniji od života u urbanim sredinama
- Revolucija je najbolji način za velike društvene promjene
- Multikulturalizam predstavlja prijetnju društvenoj stabilnosti
- Treba uvesti strogu imigracijsku politiku
- ...

PRIJEDLOG TEZA ZA NASTAVU ETIKE

- Treba zabraniti erotizaciju tijela u marketinške svrhe
- Treba zabraniti abortus
- Treba legalizirati prostituciju
- Treba legalizirati eutanaziju
- Treba zabraniti genetički inženjering
- Znanstvena istraživanja trebaju biti regulirana strogim etičkim kodeksima
- Treba zabraniti uporabu fosilnih goriva
- Treba zabraniti pokuse na životinjama
- Biljke trebaju biti nositelji prava
- Treba zabraniti proizvodnju genetički modificirane hrane

PRIJEDLOG TEZA ZA NASTAVU ETIKE

- Treba uvesti smrtnu kaznu
- Treba zabraniti nuklearne elektrane
- Treba zabraniti korištenje Facebooka za maloljetnike
- Treba zabraniti IV. modul zdravstvenog odgoja
- Treba ukinuti vjeronauk u školama
- Treba zabraniti isticanje religijskih simbola na javnim mjestima
- U interesu je čovječanstva zaustaviti demografski rast
- Farmaceutskim kompanijama treba zabraniti marketinške aktivnosti
- Cilj opravdava sredstvo
- Svjetska etika bi osigurala trajni mir među nacijama

PRIJEDLOG TEZA ZA NASTAVU PIG-A

- Izravna demokracija je bolja od neizravne
- Pripadnici etničkih manjina trebaju imati dvostruko pravo glasa
- Treba legalizirati djelovanje totalitarnih stranaka
- Ekodiktatura jedini je oblik političkog poretka koji je u stanju riješiti globalne ekološke probleme
- Politički dužnosnici bi trebali biti birani po meritokratskim načelima
- Liberalna država bolje štiti ljudska prava od socijalne države
- Politička ljevica bolje štiti ljudska prava od političke desnice
- Glasači iz dijaspore bi trebali plaćati poreze na glasovanje

PRIJEDLOG TEZA ZA NASTAVU PIG-A

- Pozitivna diskriminacija je opravdana
- Bračna jednakost bi trebala biti ustavno pravo svih građana
- Država bi trebala ukinuti financiranje religijskih zajednica
- Globalizacija uništava nacionalni identitet država
- Kapitalizam ugrožava ljudska prava pojedinaca
- RH treba zabraniti uvoz proizvoda koje sama može proizvesti
- RH treba osnovati odbor za nadzor etičnosti marketinških aktivnosti na tržištu
- Bogate zemlje trebaju odvajati dio BDP-a za borbu protiv siromaštva u nerazvijenim zemljama
- Elitni turizam je bolji od masovnog
- Treba zaustaviti pristupanje RH Europskoj uniji

KAKO TO TREBA
IZGLEDATI U PRAKSI?

DEBATA NA TEZU

LIBERALNA DRŽAVA BOLJE ŠTITI LJUDSKA PRAVA OD SOCIJALNE DRŽAVE

- Vjeran Pezdirc, 2.c
- Mia Ereš, 3.c
- Helena Pleša, 4.e
- Nikola Golubović Reiser, 4.d
- Luka Naglič, 3.d
- Lucija Grubišić, 3.c

Afirmacija

Negacija

HVALA NA POZORNOSTI!
PITANJA?